

Datum
2018-04-05
Vår referens
Vjollca Haxha
Utvecklingssekreterare
vjollca.haxha@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Anneli Bojesson (L) om mobilförbud i klassrummet STK-2017-1108

Sammanfattning

Motion av Anneli Bojesson (L) om att förbjuda mobiltelefoner i klassrummet. Motionären föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att uppmana alla skolor att i ordningsreglerna införa nolltolerans mot störande moment i klassrummet, bland annat privat användning av mobiltelefoner.

Ärendet har varit på remiss hos grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnderna menar att 5 kap. skollagen (2010:800) som reglerar huvudmannens och elevers skyldigheter och rättigheter avseende trygghet och studiero ger tillräckligt stöd. Båda nämnderna föreslår därmed kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionens yrkande. Frågan om vad man ska göra med mobiltelefonerna i skolan berör flera grundläggande frågor om skolan men också skolan i samhället. Å ena sidan ställs krav på både pedagogisk personal och elever att använda sig av digitala teknologier, medan användningen av mobiltelefoner som eleverna har med sig på eget initiativ till skolan i vissa fall betraktas som störande och distraherande. Forskning visar att lärare och elever upplever störningarna från mobiltelefoner olika. Eleverna ser inte lika stora problem med det som lärare inom både högre utbildning eller i gymnasiet. Mot bakgrund av det stöd som finns i lagen om rektors ansvar och elevers delaktighet i utformande av och beslut kring ordningsregler föreslås att motionen avslås.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige avslår Anneli Bojessons (L) motion om mobilförbud i klassrummet.

Beslutsunderlag

- Motion av Anneli Bojesson (L) om mobilförbud i klassrummet
- Remiss till grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Tjänsteskrivelse från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 2017-11-24 § 73
- G-Tjänsteskrivelse ksau 180416 Motion av Anneli Bojesson (L) om mobilförbud i klassrummet

- Remissvar från grundskolenämnden
- Uppdaterad version - Grundskolenämnden beslut 180321 §41 med Reservation (SD)

Beslutsplanering

KS Fördelningsmöte 2017-09-18

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-04-16

Kommunstyrelsen 2018-05-02

Kommunfullmäktige 2018-05-31

Beslutet skickas till

grundskolenämnden

gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

Motion av Anneli Bojesson (L) om att förbjuda mobiltelefoner i klassrummet. Motionären föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att uppmana alla skolor att i ordningsreglerna införa nolltolerans mot störande moment i klassrummet, bland annat privat användning av mobiltelefoner. Motionären anser att alla Malmös elever ska ha en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I huvudsak ligger detta ansvar på skolans rektor, lärare och övrig personal. Det finns dock behov enligt motionären av en tydlig förväntan från skolans huvudman att detta tas på allvar och säkerställs på varje enskild skola. Fler och fler skolor i Sverige inför självmant ett generellt mobilförbud i klassrummet. I Malmö har vissa skolor gjort detta vilket är bra och har liberalernas stöd enligt motionären. Därmed anser motionären att detta mobilförbud ska vara generellt i Malmös kommunala skolor. Det konstateras i motionen att forskning från Storbritannien har visat att elever med sämre studieresultat har förbättrat sina skolresultat med införandet av ett mobilförbud i klassrummet. Enligt en undersökning från Novus anser nästan sex av tio elever där förbud införts på skolan att det är positivt. Det finns en upplevelse om att arbetsron har ökat och att mobbning och kränkningar på nätet har minskat enligt elever där mobilförbud har införts. Motionären anser att det i klassrummet ska vara fokus på lärande och är övertygad om att ett generellt förbud är ett viktigt steg för att minska störande moment i klassrummet.

Remissinstansernas yttranden

Grundskolenämnden

Av motionen framgår att det yrkas att kommunfullmäktige ska uppdra åt kommunstyrelsen att uppmana alla skolor att i ordningsreglerna införa nolltolerans mot störande moment i klassrummet, bland annat privat användning av mobiltelefoner. Enligt skollagen är det rektor för en skolenhet som ska besluta om ordningsregler.

Av 5 kap. 5 § skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektor beslutar om ordningsregler. När rektor beslutar om ordningsregler är det möjligt att reglera användandet av mobiltelefoner om det finns en problematik som påverkar elevernas skolsituation. I ordningsreglerna kan rektor besluta om att mobiltelefoner helt ska förbjudas eller att elevernas tillgång till mobiltelefoner ska begränsas. Av 5 kap. 22 och 23 §§ skollagen framgår att rektor eller en lärare får omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen

eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Om användandet av mobiltelefoner stör utbildningen så kan en lärare omhänderta mobiltelefonen. Det är alltid läraren eller rektorn som avgör om användningen är störande. Om en elev vägrar att lämna ifrån sig en mobiltelefon efter uppmaning från läraren kan läraren visa ut eleven från klassrummet.

En grundläggande princip är att skolhuvudmannen inte får fatta sådana beslut som enligt skollagen ska fattas av rektor. Detta innebär att det endast är rektor, samt i förekommande fall läraren, som får besluta om ordningsregler på sin skolenhet eller om att omhänderta föremål. Grundskolenämnden föreslår utifrån vad som ovan beskrivits kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden delar de intentioner som motionen avser angående trygghet och studiero, men anser dock att 5 kap. skollagen (2010:800) som reglerar huvudmannens och elevs skyldigheter och rättigheter avseende trygghet och studiero ger tillräckligt stöd. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser också att det är viktigt att femte paragrafens skrivningar i skollagen kring rektors ansvar och elevs delaktighet i utformande av och beslut kring ordningsregler måste respekteras fullt ut. Nämnden anser att motionens yrkande ska avslås.

Stadskontorets bedömning

Mobiltelefoner har blivit vardagsteknologi i det digitaliserade samhället. Samhälleliga funktioner såväl som våra sätt att umgås och arbeta förändras genom vår användning av digital teknologi. Utbildningssektorn lämnas inte oberörd. Den digitala teknologins påverkan på skolan är dock inte entydig. Genom åren har stat och kommuner gjort stora investeringar för att utrusta den svenska skolan med digital teknologi. I mars 2017 beslutade regeringen om förtydliganden och förstärkningar i bland annat läroplaner, kursplaner och ämnesplaner för grundskolan och gymnasieskolan. Syftet är att tydliggöra skolans uppdrag med att stärka elevernas digitala kompetens. Ändringarna träder i kraft 1 juli 2018.

Grundskoleförvaltningen i Malmö stad som nyligen arbetat fram en handlingsplan för att stödja grundskolans digitaliseringsprocess i enlighet med de nya kraven i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr. 11), anger att ”Allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras. Det ställer stora krav på medborgaren och därmed skolan om hur man skall undervisa i en tid av exponentiell förändring. Internet är för barn och unga en allt viktigare del i skolarbetet och i vardagen. Ur ett likvärdighetsperspektiv är det nödvändigt för skolan att utveckla organisation och metoder för att tillgodose varje elevs rätt att ha tillgång till grundläggande kompetens i att klara sig i ett modernt digitaliserat samhälle.”¹

Parallellt med att skolan investerar i digital teknologi har eleverna också på eget initiativ tagit med sig sin egen teknologi till skolan, ofta mobiltelefonen. I stort sett alla gymnasieelever i Sverige har en egen mobiltelefon, och den har de alltid med sig överallt. Mobiltelefonen används också ofta för att utföra uppgifter i anslutning till skolarbetet. Exempelvis för översättningar till andra språk, elever som är i behov av att mäta sina värden för daglig medicinsk behandling eller att barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan använda det för att få

¹ Grundskoleförvaltningen (2017). *Handlingsplan för att stödja grundskolans digitaliseringsprocess – Varje elevs bästa digitala skola.*

struktur på sin dag eller för att till exempel få en text uppläst vid läsnedsättning. Rådgivare vid specialpedagogiska skolmyndigheten menar att ett förbud kan ta ifrån en del elever dessa möjligheter. Ett mobilförbud skulle kunna missgynna alla barn och ungdomar med till exempel läsnedsättning. Möjligheterna med att använda mobiltelefoner i utbildningen har lyfts av Skolverket inom arbetet med att uppdatera läroplanerna.

Både i Sverige och internationellt diskuteras nu upplägg där eleverna i stället själva ska ta med sin egen teknologi, s.k. Bring Your Own Device (BYOD). Hittills har BYOD dock avfärdats med argument som byggt på att det inte går att förena BYOD med tanken om en likvärdig skola. Skolan hade då behövt distribuera mobiltelefoner till samtliga elever. Skolan kan inte heller förlita sig på teknik som den inte själv tillhandhåller. Det har visat sig vara ett svårt dilemma generellt att förena användningen av mobiltelefoner med skola och undervisning. Elevernas användning av dem i klassrummet har inte sällan upplevts som störande. Detta dilemma har tagit sig uttryck i en återkommande offentlig debatt om hur man ska hantera att eleverna har med sig sina mobiltelefoner till skolan. I den offentliga debatten har mobiltelefonerna i skolan beskrivits som störande och distraherande, medan dilemmat har dragit till sig intresse från vetenskapligt håll och forskningsfältet *mobilt lärande* har därmed vuxit fram. Den fundamentala utgångspunkten för mobilt lärande är att mobil digital teknologi som exempelvis mobiltelefonen är användbar för lärande.

Frågan om vad man ska göra med mobiltelefonerna i skolan berör flera grundläggande frågor om skolan, t ex hur skolan ska förhålla sig till samhällets förändringar, varav digitaliseringen är en synnerligen genomgripande sådan. Både internationellt och i Sverige har det stiftats lagar med syfte att minska förekomsten av mobiltelefoner i skola och undervisning. Det har lett till en situation där lärare och elever uppmuntras att använda vissa digitala teknologier, exempelvis datorer och datorplattor som skolan behöver investera i, medan användningen av annan liknande teknologi, mobiltelefonen, som eleverna redan har tillgång till begränsas. Forskning visar att lärare och elever upplever störningarna från mobiltelefoner olika. Elever är inte ensidigt positiva till att använda eller ens tillåta användning av mobiltelefoner i skolan, men de ser inte lika stora problem med det som lärare inom både högre utbildning eller i gymnasiet.

Från läkarkåren finns också en del röster i den offentliga debatten om hur skärmtiden påverkar barn och ungas fysiska och psykiska hälsa och därför förespråkar en begränsning eller förbud mot mobiltelefoner i skolan. Folkhälsorapporten för barn och unga i Skåne genomförd 2016 visade att det bland skånska elever ses ett tydligt samband mellan för lite sömn och överdriven mobilanvändning. Enligt samma studie rapporteras överdriven mobilanvändning oftare av flickor än av pojkar, och att det finns ett starkt samband mellan detta och att ofta känna stress i vardagen. De artiklar där läkare uttalar sig utgår också ifrån resultat där det skett en överdriven mobilanvändning bland barn och unga som fått besvär med sin hälsa. En del röster i den offentliga debatten menar att det snarare handlar om att störningarna beror på i vilket syfte mobiltelefonerna har använts än som en teknologi i sig.

Torbjörn Ott's (2017)² avhandling har visat att även om mobiltelefoner till skillnad från laptops och surfplattor inte formellt ses som delar i skolans infrastruktur, används de som infrastruktur, både av elever och av lärare. För att minska spänningarna kring mobiltelefoner i skolan är det enligt Ott nödvändigt att omvärdera dem och börja se dem som verktyg som kan vara

² Ott, Torbjörn (2017). *Mobile phones in school. From disturbing objects to infrastructure for learning*. Göteborgs universitet

användbara i skolarbetet.

År 2007 fick lärarna tydlig rätt att från elever beslagta föremål som stör eller hotar säkerheten i undervisningen. Mobiltelefoner klassificeras som sådana föremål. Lagen är inte skriven så att den kräver att lärare ska beslagta något, men den har öppnat upp ett gränsland för lärare att bedöma vad som är störande och inte, samt i vilken mån det blir ett bättre arbetsklimat av att beslagta en elevs mobiltelefon. Mobiltelefonen är på väg att bli en del av skolans infrastruktur för lärande som tidigare nämnts, utan att det stöts i policydokument eller lokala regelverk.

Av 5 kap. 3 paragrafen skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I skollagen framgår att det är rektorns uppgift att organisera och leda arbetet på skolan och rektorn ska därför utarbeta de ordningsregler som behövs på skolan. Ordningsreglerna ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet, och att skolan i detta arbete ska beakta bestämmelserna i 4 kap. om elevernas inflytande (prop.2009/10:165 s.680). I ordningsreglerna kan skolan närmare bestämma vilka regler som ska gälla för användning av till exempel mobiltelefoner. Det går enligt skollagen att införa ett förbud mot mobiltelefoner eller på andra sätt begränsa elevernas tillgång till dem. Även om eleverna ska erbjudas att medverka i arbetet med att ta fram ordningsregler så är det dock alltid rektorn som slutligen avgör vad reglerna ska innehålla.³ Reglerna ska vara väl kända både för elever och föräldrar. Reglerna eller efterlevnaden av reglerna får inte uppfattas som kränkande av eleverna. I sådana fall måste reglerna ses över.

Mot bakgrund av det stöd som finns i lagen om rektors ansvar och elevers delaktighet i utformande av och beslut kring ordningsregler, är den sammantagna bedömningen att den därmed ger goda förutsättningar för att skolans personal och elever gemensamt kan ta fram ordningsregler som skapar trygghet och studiero i varje klassrum med eller utan mobiltelefoner. Stadskontoret föreslår därmed att motionen bör avslås.

Ansvariga

Bertil Siöström Avdelningschef
Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare
Andreas Norbrant Stadsdirektör

³ Juridisk vägledning. *Trygghet och studiero*. Skolverket (Reviderad februari 2018)